

Cobiss+, Biblos in še kaj

Cobiss+, Biblos and More

Simona Napast

Izveček

Čas epidemije zaradi koronavirusa je predstavljal idealen čas za prenos gradiv s sistema Winknj v Cobiss+. Pridobljeno znanje in veščine sem želela prenesti tudi na svoje učence (posledično še starše in učitelje) in jih opolnomočiti v rabi tega virtualnega sistema, predvsem kako brskati po njem oz. iskati želeno gradivo, še pomembneje pa mi je bilo, naučiti jih izposoje in rezervacije različnih učnih gradiv. V sklopu knjižnično informacijskih ur (KIZ) so usvojili osnovne operacije v Cobiss+ kot tudi pregled izposoje v okolju mojCobiss in aplikaciji mCobiss. Znanje so nadgradili še z osnovnimi informacijami o rabi virtualnih knjižnic in knjigarn, dLib in Biblos.

Ključne besede:

izposoja in rezervacija, Cobiss+, mojCobiss, mCobiss, dLib, Biblos

UDK: 027.8:37.018.43

Keywords:

borrowing and reserving, Cobiss+, mojCobiss, mCobiss, dLib, Biblos

Abstract

The time of the coronavirus epidemic has proved to be ideal for transferring materials from the Winknj system to Cobiss+. I wanted to pass on the knowledge and skills I have gained to my pupils (and consequently to their parents and teachers) and empower them to use this virtual system, mainly to browse through it or search for material; more importantly, I wanted to teach them how to borrow and reserve various teaching/learning materials. During Library and Information Knowledge (KIZ) lessons they mastered the basic operations in Cobiss+ and reviewing borrowed materials in the mojCobiss environment and in the mCobiss application. They upgraded their knowledge with basic information about using online libraries and bookshops, e.g. dLib and Biblos.

UVOD

V vsem slabem je nekaj dobrega, pravijo. In tudi čas epidemije, občasnih zapiranj šole in strožjih ukrepov je bil zame pozitiven, a ne v smislu testiranj (malo šale), marveč vnašanja gradiva v sistem Cobiss+, ki je šolske knjižničarje, roko na srce, precej vznejevoljil, saj nam je bilo z novim prehodom dodano precejšnje breme. A koronavirus je pripomogel k razbremenitvi fizične izposoje, zato se nas je večina pridno lotila dela in moram priznati, da se novega sistema čedalje manj bojim, saj sem ga v precejšnji meri že usvojila. Prav zaradi tega sem se že na začetku šolskega leta odločila, da svoje znanje predam tudi učencem, ki bodo v prihodnjem šolanju zelo potrebovali vedenje o delovanju tega informacijskega sistema.

Vse skupaj sem obogatila in nadgradila še z osnovnimi podatki o delovanju dLib-a in Biblosa.

Ure knjižnično informacijskih znanj so s tem pristopom pridobile na pestrosti in mnogih pridobljenih znanjih in vedenjih. V vsakem razredu sem za izvedbo potrebovala 2 uri KIZ, da so bile informacije razumljivo podane, postopki pa zadovoljivo usvojeni in utrjeni.

COBISS+, MOJ COBISS IN MCOBISS

Predele sem se lotila dela z učenci, sem zanje v Cobiss+ ustvarila gesla in vnesla njihove elektronske naslove. S tem se je začel postopek aktivnega dela s šolsko knjižnico.

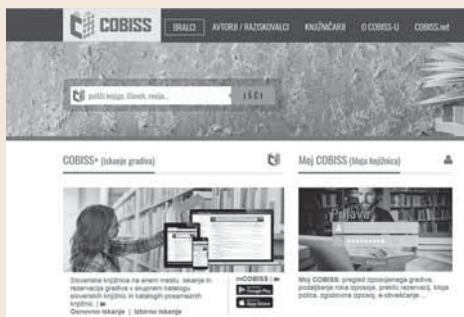
Ker pa je najnovejša posodobitev sistema onemogočila dodajanje in spreminjanje gesel s strani knjižničarjev, saj morajo le-te generirati uporabniki sami, sem zanje pripravila kratek vodnik, kako to storiti:

PRILOGA 1

Nastavitev gesla za mojCOBISS IN mCOBISS

Najnovejša posodobitev sistema Cobiss+ je knjižničarjem onemogočila določanje in spreminjanje gesel. Le-to lahko sedaj stori vsak uporabnik sam, in sicer:

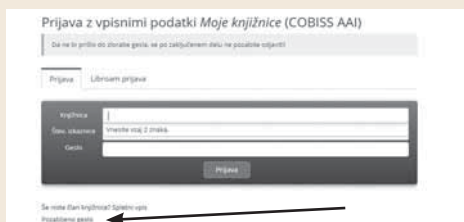
1. V brskalniku poiščete stran <https://www.cobiss.si/>:

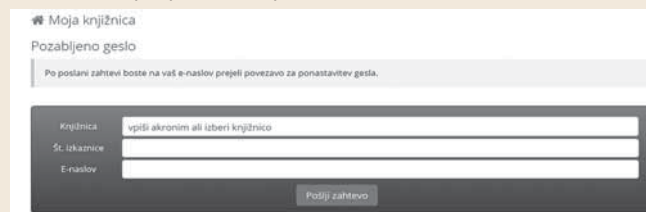
2. Vstopite v MojCOBISS in kliknite na ikono Moja knjižnica

3. Odpre se pojavno okno:

4. Kliknite na spodnjo povezavo [Pozabljeno geslo](#). Odpre se okno za vpis potrebnih podatkov:

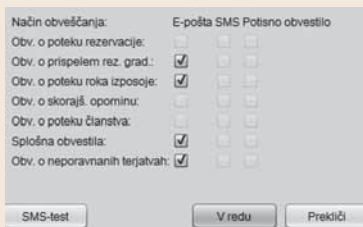
Knjižnica: **osfram**
Št. izkaznice: zapisana na izkaznici vsakega učenca, na zahtevo jo posreduje knjižničar.

E-naslov: samo tisti, ki ga v sistemu določi knjižničar: v našem primeru ime.priimek@os-fram.si.

Po poslani zahtevi boste na e-naslov prejeli povezavo za ponastavitev gesla, s katerim boste lahko dostopali v šolsko knjižnico. (Za splošnoizobraževalno knjižnico lahko izberete tudi kak drug, osebni e-naslov: npr. gmail, yahoo ipd.).

5. Ker lahko gradivo tudi rezervirate ali podaljšate, je priporočljivo, da si pri nastavitvah vključite možnost obveščanja preko nastavljenega e-naslava (ime.priimek@os-fram), na katerega boste prejeli obvestila o stanju izposojenega, podaljšanega ali rezerviranega gradiva ter datum poteka oz. vračila le-tega.

primer:

(M)COBISS – DELOVNI LIST (+ PP PROJEKCIJA)

Odpri spletno stran cobiss.si

1. Ostani na osnovnem iskanju in v iskalni niz vpiši hlapec Jernej* in omeji iskanje na knjižno gradivo. Koliko zadetkov dobiš? _____
2. Poišči, koliko jih je na voljo v mariborski potujoči knjižnici: _____, od tega so 3 _____ knjige.
3. Zakaj ti kot zadetek pokaže tudi Slovenija : navodila za uporabo: vodič do osebne in skupne suverenosti?
4. V izbirnem iskanju poišči, koliko je hlapcev Jernejev* v nemškem jeziku v vseh oddelkih Mariborske knjižnice. _____
5. Ali v kateri koli slovenski knjižnici obstaja ruska verzija hlapca Jerneja*? Kakšno gradivo je? Kje ga najdemo? Je za izposajo na dom? _____
6. Z ukaznim iskanjem poišči hlapca Jerneja* na zvočnih posnetkih v vseh slovenskih knjižnicah. Koliko zadetkov dobiš? _____ Na katerih medijih je posnet? _____
7. Kakšen akronim ima splošnoizobraževalna knjižnica Josipa Vošnjaka v Slovenski Bistrici?

8. Koliko hlapcev Jernejev* pa najdemo v tej knjižnici? _____
9. Koliko elektronskih virov je na voljo? Preko katerega portala ga lahko naročimo oz. prevzamemo?

10. Da lahko to storimo, se moramo prijaviti v _____
11. Ko si vstopil v mojCobiss, preglej, koliko gradiva imaš izposojenega in koliko si si ga izposodil-a do sedaj.
12. V bazi šolske knjižnice poišči hlapca Jerneja*. Koliko zadetkov ti prikaže? _____ A je rezervacija mogoča?
13. Zanima te vse, kar naša knjižnica ponuja na temo živali. V izbirnem iskanju določi ključno besedo (žival*) le v slovenskem jeziku. Koliko zadetkov si dobil-a? _____ Kaj pa v angleškem jeziku? _____
14. Odpri spletno mesto <http://www.dlib.si/>
15. Preberi kratek opis življenjske zgodbe Josipine Turnograjske (v pomoč: naslov dela je oksimoron, tj. bistrourni nesmisel ali oksimoron (iz grškega oxys – oster in moros – neumen) – stavčna besedna figura, ki združuje dva izključujoča se pojma, npr. edina izbira, bela črnina, žalostno veselje.)
16. Odgovori na vprašanja:
 - a) Josipina ni bila le pisateljica, temveč tudi: _____ in _____.
 - b) Da je bila zavedna Slovenka, se kaže v tem, da je _____.
 - c) Za čas, v katerem je živela, je bila zelo svobodomiseln in drzna. Navedi nekaj dokazov za to trditev:

 - d) Josipinin vzdevek izhaja iz njenega domovanja, in sicer _____, njen pravi priimek je sicer _____.
 - e) Poišči Josipinin notni zapis o treh rožicah, preberi ga in napiši, katere rože imenuje: _____, _____ in _____.
 - f) Tudi Josipinin mož je bil ponosen Slovenec. Poišči njegovo pesem, ki nosi enak naslov kot slovenska himna. Katera besedna zveza se nenehno ponavlja? _____.

Slika 1: Delovni list

Za učence sem sestavila delovni list v treh delih: prvi del vprašanj se je nanašal na delo s Cobiss+, drugi del na mojCobiss, tretji na delo z dLib-om. Za lažjo ponazoritev sem pripravila še PowerPointovo projekcijo s ponazoritvijo potrebnih postopkov.

S pomočjo prvega sklopa vprašanj so se učenci dobro seznanili z načini iskanja določenega gradiva. Spoznali so tri načine iskanja, kako filtrirati svoje zahteve, prebrati, za katere vrste gradivo gre, v katerih jezikih ga je moč prebrati, na kakšnih medijih ga najdemo, ali je na voljo za izposojajo, kje se ga da rezervirati in podobno (Priloga 2).

Učenci so naloge opravljali z velikim zanimanjem in zagnanostjo, saj so se jim ob vsakem vprašanju porajala vedno nova, ob njih pa tudi nova spoznanja in ugotovitve, kako enostavno je priti do zelo pomembnih informacij.

Ko so želeli gradiva rezervirati ali si izposoditi elektronsko gradivo, smo naredili naslednji korak, in sicer registracijo v mojCobiss. Učencem se razložila, da si lahko ustvarijo več profilov in da tisti s splošno knjižnično izkaznico lahko opravljajo še kako storitev več, npr. izposojajo elektronskih knjig. Ko so vsi vstopili v katalog šolske knjižnice, so jo s pomočjo drugega sklopa vprašanj raziskali, obenem tudi zgodovino in trenutno stanje lastne izposoje (Priloga 4).

Razveseljivo dejstvo je, da lahko mojCobiss učenci uporabljajo tudi na pametnih telefonih, zato so si nanje prenesli aplikacijo mCobiss, se ponovno registrirali z akronimom knjižnice in geslom ter iskanja in raziskovanje knjižnične zbirke opravili še prek telefona.

BIBLOS

Raziskovanje Cobissa nas je privedlo do točke pregledovanja in izposoje elektronskih knjig. Čas je bil za predstavitev virtualne knjižnice in knjigarne. Učenci so prebrskali spletni portal, se seznanili z razporeditvijo in vrstami gradiva ter cenami knjig. Aplikacijo so si prav tako naložili na pametni telefon, registracijo pa so na osnovi navodil opravili doma, saj sem jih seznanila, da je le-ta mogoča (oziroma smiselna) le na podlagi včlanjenosti v katero koli splošnoizobraževalno knjižnico, ki omogoča brezplačno izposojajo elektronskega gradiva, česar šolske knjižnice zaenkrat še nimajo na voljo.

Zato poskusimo z izposojajo preko **Biblos-a**, ki pa zahteva registracijo (aplikacijo si prav tako lahko naložite na pametni telefon).

Ko poiščete **Biblos**, se registrirate s podatki v zgornjih okencih:

Ko to storite, lahko prenesete elektronsko gradivo:

Gradivo lahko kupite ali ga izposodite, če jo 'vaša' knjižnica ima v zbirki.

Slika 2: Izposoja preko Biblosa

DLIB

Izvedba ur knjižnično informacijskih znanj je potekala v času trajanja natečaja za najboljšo ljubezensko pismo pod okriljem KD Josipine Turnograjske. Zaradi tega smo naše raziskovanje in brskanje po različnih literaturah in gradivih še poglobili. Poiskali smo takšna, ki jih najdemo ne samo v fizični obliki, marveč tudi v elektronski, ne nujno samo monografski publikaciji, temveč tudi v članku, kot del glasbenega ali slikovnega gradiva. V ta namen so učenci izpolnili tretji del vprašalnika, ki je zajemal življenje in delo Josipine Urbančič – Turnograjske. Vprašanja so zahtevala večplastno iskanje, da so se učenci naučili vpisovati ustrezne ključne besede in iskalne zahteve.

ZA LAŽJE DELO IN BOLJŠE RAZUMEVANJE

Učencem, staršem in učiteljem sem vsa navodila predstavila zelo podrobno in po korakih, dokument pa naložila na spletno stran naše šole, tako da lahko do njega dostopajo kadar koli, s čimer je komunikacija med šolsko knjižnico in našimi člani nemotena in vselej

omogočena. Učenci z brskanjem po virtualnem svetu knjig in raziskovanjem le-tega skorajda niso imeli težav, njihovim staršem in našim učiteljem pa so nazorna navodila prišla zelo prav pri navajanju na tovrstno, imaginarno srečevanje s knjigo in ostalim gradivom.

SKLEP

Sodobni čas prinaša nenehne spremembe na področju informacijskih tehnologij. Le-ta posega tudi na področje branja in iskanja informacij. Učenci, sicer večji uporabe računalnika in pametnih telefonov, se nemalokrat znajdejo v zagati pri uporabnih tehnologijah, ki jim lahko pomagajo pri rasti, razvoju in pridobivanju dodatnih, prepotrebni informacij. Zato se mi zdi ključnega pomena, seznaniti jih z delovanjem virtualnih knjižnic, ki knjigo, čeprav ne v fizični obliki, lahko 'dostavijo' tudi na dom, kar je še posebej dobrodošlo v času dela na daljavo, okrnjenega delovanja knjižnic in onemogočenega fizičnega stika s knjižničarjem.

Kot ima vsaka medalja dve plati, je enako tudi z virtualnim obiskom knjižnice. Največjo težavo, sploh v našem okolišu, predstavlja slaba internetna povezava, kar učencem občasno onemogoča dostop do spletnih strani in posledično rezervacijo gradiva. A v tem ne vidim večje težave, saj so osnovnošolci (v veliki večini) dokaj privilegirani, kar se tiče dostopa do (obveznega) knjižničnega gradiva, glede na to, da je učencev manj, se (po navadi) nahajajo v bližini šole, imajo tesnejši stik s knjižničarjem, kar posledično pomeni, da je virtualno lažje nadomeščeno s fizičnim.

Pred izvedbo takšne ure je treba skrbno preveriti tudi šolsko omrežje in pretehtati, v kolikšni meri bo sploh izvedljiva. Na naši šoli je internetna pokritost dokaj dobra, prav tako premoremo šolske tablice, zaradi česar je bilo tovrstno izobraževanje zlahka izvesti. Težavo sem opazila pri uporabi učenčevih pametnih telefonov, saj so za dostop do interneta potrebovali dovolj število razpoložljivih podatkov, česar pa jih večina ni imela. Prav iz tega razloga so si aplikacijo mojCobiss naložili doma. ●

Viri in literatura

Biblos. (b. d.). Dostopno 17. novembra 2020 prek <https://www.biblos.si/>.

Digitalna knjižnica Slovenije. (b. d.). Dostopno 17. novembra 2020 prek <https://www.dlib.si/>.

COBISS. (b. d.). Dostopno 17. novembra 2020 prek <https://www.cobiss.si/>.

SIMONA NAPAST, prof. angl. in slov. j. s knjiž., je zaposlena kot šolska knjižničarka učiteljica na OŠ Fram. Naslov: OŠ Fram, Turnerjeva ul. 120, 2313 Fram
E-naslov: simona.napast@guest.arnes.si

PRILOGA 2

Navodila za iskanje gradiva v COBISS+

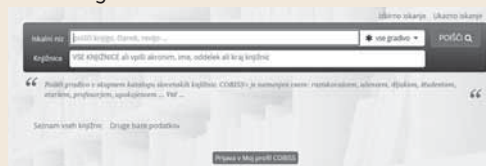
1. Odprite stran <https://www.cobiss.si/>

2. Kliknite na okence **Cobiss+** (Iskanje gradiva)

3. Pojavi se vam iskalni niz za iskanje gradiv pod avtorjem ali naslovom, možnostjo izbire vrste le-tega (zvočno, elektronsko, monografsko, digitalno itd.) ter knjižnice, po katerih želite iskati.

Za več opcij kliknete na Izbirno ali ukazno iskanje: V tem primeru lahko vpišete tudi ključne besede (npr. branje, človeško telo, promet itd.) ali izberete jezik, v katerem bi želeli izbrano gradivo.

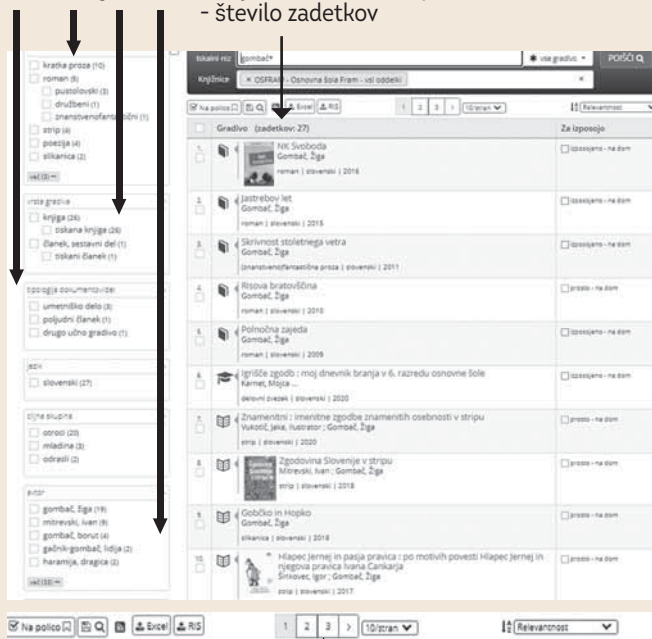
4. Poglejmo primer iskanja gradiva v naši **šolski knjižnici** (akronim: **osfram**).

Kadar iščete točno določeno monografsko publikacijo (en avtor),

v iskalni niz zapišete avtorja ali naslov, pri čemer uporabljate *, saj v tem primeru ni potreben izpis celotnih besed, program vam poišče vso gradivo, ki ta sklop vsebuje.

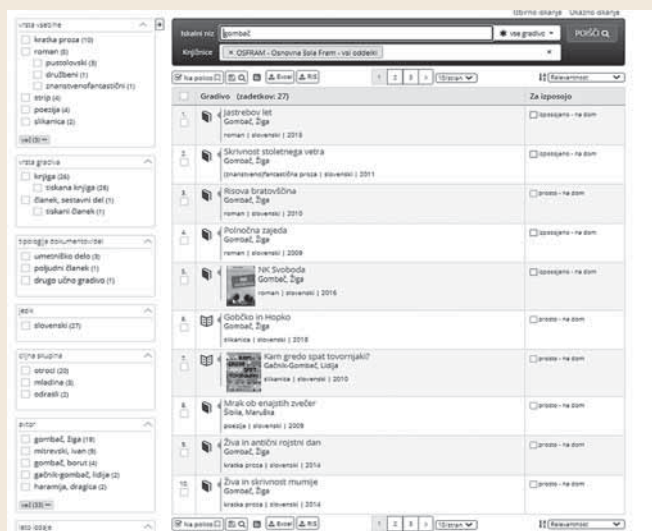
- Zanima nas vse gradivo, ki vsebuje priimek Gombač (torej ne samo tisto, katerega avtor je). Ob ukazu poišči, se nam izpiše sledeča slika:

- vrste gradiv in avtorji (različni zaradi uporabe*) - število zadetkov

Število strani

Primer iskanja brez * (nekoliko drugačen razpored, sicer enako število zadetkov, a vselej temu ni tako).

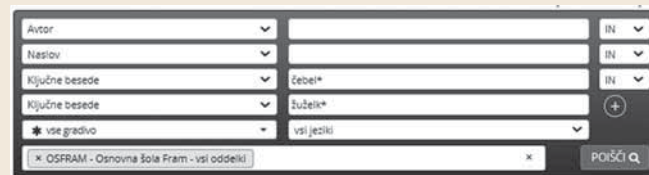

Iskanje z zvezdico je predvsem uporabno pri iskanju gradiva s ključnimi besedami, npr. pri izdelavi referatov ali seminarskih nalog.

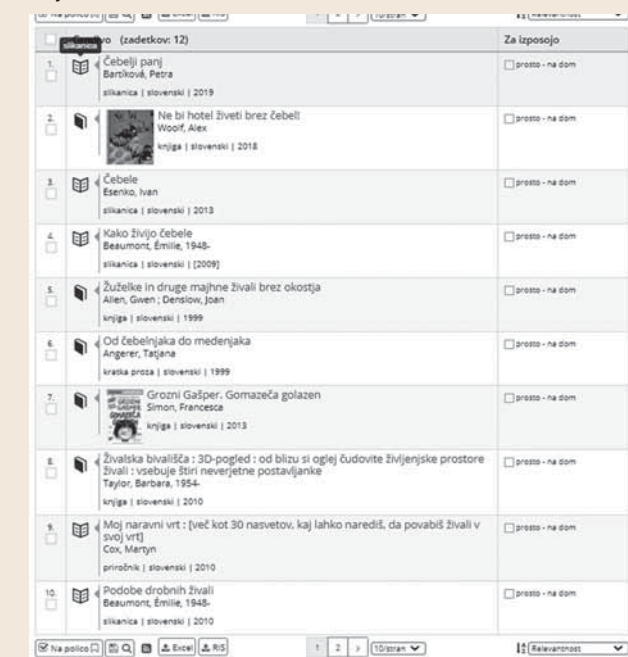
Poglejmo primer iskanja literature o čebelah. V tem primeru v iskalni niz vpisujemo **ključne besede** (izberemo izbirno iskanje), saj ne poznamo ne avtorja ne naslova dela:

Uporaba z * (izbiramo vse vrste gradiv, v vseh jezikih):

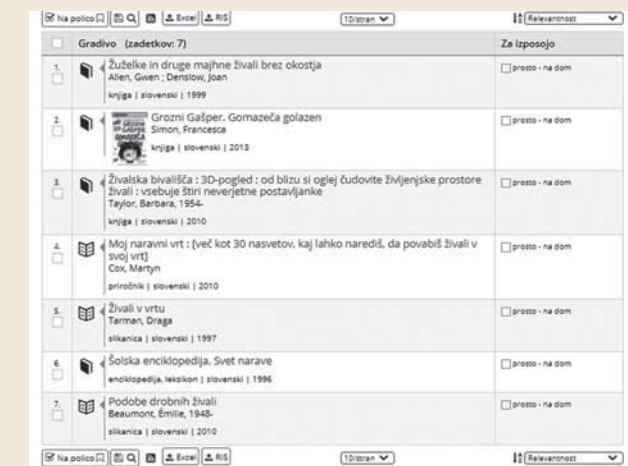
Nanizamo več ključnih besed (polja dodajamo s klikom na znak + na desni strani), da razširimo izbor iskanja:

Dobljena slika: 12 zadetkov na 2 straneh:

Če v iskalni niz napišemo zahtevo brez * (čebela, žuželka), se izbor zmanjša, saj program išče le dela, kjer se nahajata točno ti dve besedi (ne pa v ostalih sklonih in številih):

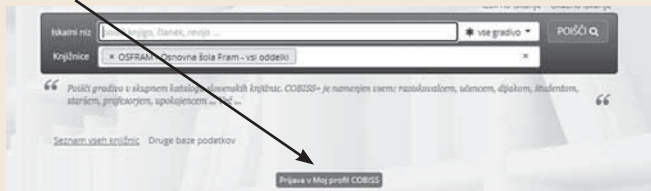

PRILOGA 3

Navodila za uporabo MojCOBISS in mCOBISS

1. Pri vseh načinih iskanja v COBISS+ se vam pojavi okence za vpis v **mojCobiss**:

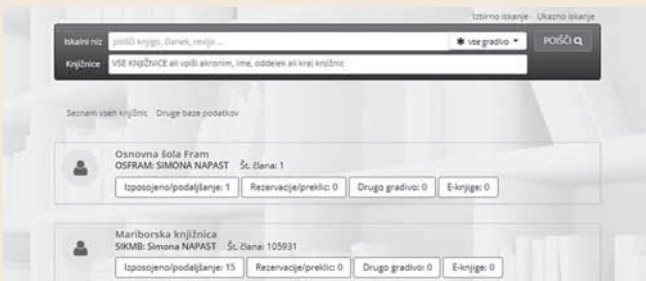

2. Vstop oz. prijavo lahko izvedete tudi preko pametnega telefona, tako da nanj namestite aplikacijo **mCobiss**. Sicer pa prijava tako preko telefona kot računalnika poteka enako, in sicer:

- Ob kliku na prijava v moj profil Cobiss, kliknete na okence Moja knjižnica (le-ta ne pomeni le šolske, temveč tudi katero koli splošno, v katero ste včlanjeni). Program nato zahteva

akronim knjižnice (ob vpisu v iskalni niz se vam sam izpiše, npr.: šolska: osfram; Splošna knjižnica Josipa Vošnjaka: SIKSBI; Mariborska: SIKMB; Potujoča knjižnica Maribor: SIKMB-17; knjižnica Hoče: SIKMB-8 itd.), številko izkaznice in geslo (le-to določi knjižničar) – učenci 6.-9.r. so oboje prejeli na urah KIZ v septembru; v nasprotnem primeru se obrnite na knjižničarko (šolsko oz. iz splošnoizobraževalne).

- Ob pravilnem vpisu zahtevanih podatkov vstopite v 'svojo' knjižnico, kjer lahko preverite izposojeno gradivo - trenutno in vso do sedaj - v vseh knjižnicah, v katere ste vpisani:

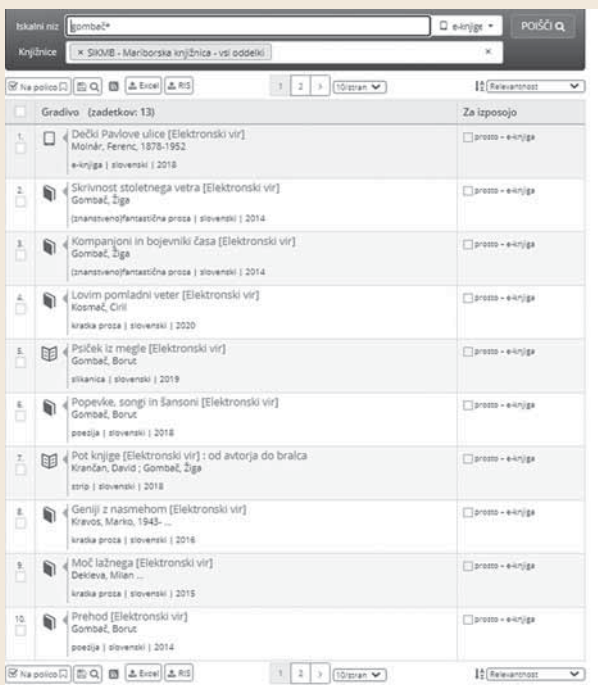
PRILOGA 4

Izposoja e-knjig

1. Splošnoizobraževalne knjižnice vam ponujajo tudi izposajo e-knjig, naša knjižnica ponuja le te:

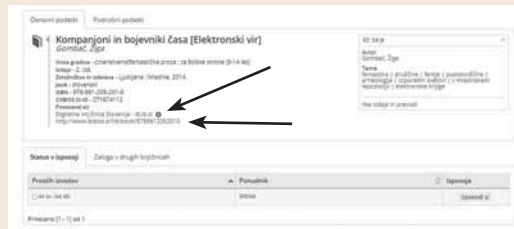
- 996, IN=100009542; SG=IKuPozlavREGORČIČ SIMON5Pozelje
- 996, IN=100009543; SG=IKuMaCANKAR, I5Moje življenje
- 996, IN=100009544; SG=IKuPaMILČINSKI, F.5Butalci
- 996, IN=100009545; SG=IKuAntaLEGENDE O SLOVENSKIH
- 996, IN=100009546; SG=IKuPozlavSLOVENSKE LJUDSKE PESMI
- 996, IN=100009547; SG=IKuAntaSLOVENSKE LJ. PRAVLJICE
- 996, IN=100009548; SG=IKuPozlavSLO LJ. PRIPOVEDNE
- 996, IN=100009549; SG=IKuElnaSLOVENSKE LJ. PREGOVORI

2. Elektronske knjige poiščete tako, da v iskalnem nizu gradivo omejite na **e-knjige**:

3. Kliknemo na izbrano delo, npr. Kompanjoni in bojevniki časa.

4. Program nas obvesti, da je gradivo na voljo tako v digitalni knjižnici kot na Biblosu:

Za digitalno knjižnico ni potrebna posebna prijava, le kliknete na povezavo in prikaže se vam možnost pridobitve - v tem primeru vidimo, da je gradivo dostopno le v prostorih NUK-a (v kakšnem drugem pa bo na voljo npr. v PDF dokumentu in ga lahko prenesete na računalnik ali telefon).

Zato poskusimo iz izposajo preko Biblos-a, ki pa zahteva registracijo (aplikacijo si prav tako lahko naložite na pametni telefon).

Ko poiščete Biblos, se registrirate s podatki v zgornjih okencih:

Ko to storite, lahko prenesete elektronsko gradivo:

Gradivo lahko kupite ali ga izposodite, če jo 'vaša' knjižnica ima v zbirki.